

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה

המחלקה לפוליטיקה וממשל 2021-2022

מלחמה ושלום במזרח התיכון *

סמינר שנתי

WAR AND PEACE IN THE MIDDLE EAST

מס' קורס :

0-138-1-257

א': 10:00-12:00 שנת

שם המרצה: דר' מנצור נסאסרה. mansor@bgu.ac.il

שעות קבלה: חדר 655 בבניין 72

פרזנטציה/סימולציה בקבוצות: 30%

סיור לימודי: חובה!

נוכחות-השתתפות: 10%

עבודה סופית: 60% (words 6000)

יעדי הוראה:

הקורס ידון בשורשי הסכסוך הערבי-ישראלי ובהתפתחותו ההיסטורית מתקופת המנדט הבריטי עד לימינו. בחלקו הראשון של הקורס, הדיון יהיה בדגש על תיאוריות של סכסוכים ויחסים בינלאומיים. בחלקו השני של הקורס נבחן את הסוגיות והפרספקטיבות השונות הקשורות לסכסוך הערבי-ישראלי והגורמים לכישלונם של תהליכי שלום באזור. החלק האחרון ידון בניסיונות שחקני מפתח מהזירה הבינלאומית והערבית ליישוב הסכסוך הערבי-ישראלי.

הקורס בעיקרו בנוי מנושאים רלוונטיים הכוללים ניתוח מעמיק לשלבי הקונפליקט הערבי-ישראלי/פלסטיני: תקופת המנדט הבריטי וצמיחת הסכסוך, מלחמת הנרטיבים וסוגיית הפליטים הפלסטינים, סוגיית הגבולות, ירושלים והמאבק על הריבונות, סוגיית הפליטים הפלסטינים בעולם הערבי (בדגש על ירדן, לבנון וסוריה), העולם הערבי ותהליכי השלום באזור, מדיניות האיחוד האירופי וארה"ב בסוגיות שונות של הסכסוך, הסכמי אוסלו והשלכותיהם על ישראל והפלסטינים, ופרספקטיבות של המיעוט הערבי בישראל בסוגיית הסכסוך הערבי-ישראלי ורעיון מדינה אחת/שתי מדינות. כחלק מחובות הקורס, הסטודנטים גם יתנסו בתרגיל (סימולציה) בסוגיית הסכסוך הישראלי-פלסטיני בנושא ירושלים, ההתנחלויות, הפליטים והגבולות.

*תכנית הקורס נתונה לשינויים קלים במיוחד לגבי הרצאות מרצים אורחים, וכו..

חלק ראשון: רקע תיאורטי- סכסוכים ויחסים בינלאומיים במזרח התיכון

1. המפה המזרח תיכונית: מושגי יסוד והקדמה כללית

2. המזרח התיכון כזירה של קונפליקטים אזוריים ובינלאומיים

3. מושגי יסוד בקונפליקטים ובניית שלום

Lynne Reinner Luc&ThaniaPaffenhoz, 2001. Peace Building, A Field Guide, pp. 3-34.

4. דיפלומטיה לניהול סכסוכים

William Zartman, 2012. The Diplomacy of Conflict Management, in Conflict Management in Divided Societies, ed, Stefan Wolff and CharistallaYakinthou, Routledge, pp, 87-100.

בר-סימן-טוב, יעקב. (2005). "יחסי גומלין בין יישוב סכסוך לניהול סכסוך", בתוך: יעקב בר-סימן-טוב (עורך), הסכסוך הישראלי-פלסטיני: מתהליך שלום לעימות אלים 2000-2005, ירושלים: מכון ירושלים לחקר ישראל, 16-52

5. דיפלומטיה מונעת - *preventive diplomacy*

לואיס קריסברג, "פעולות התפייסות בזירה הפנימית ובזירה הבינלאומית", פוליטיקה, 9 (2002), עמ' 35 – 58.

נדים רוזאנא, "פיוס בסכסוך לאומי מתמשך: זהות וכוח במקרה הישראלי – הפלסטיני", סוציולוגיה ישראלית, ג'2, 2001, עמ' 277 – 295.

6. ארגונים בינלאומיים וסכסוכים

Peter Wallensteen, 2015. Quality Peace Peacebuilding, Victory, and World Order, Oxford University Press, pp.187-204.

חלק שני: הסכסוך הישראלי-פלסטיני

7. 100 שנה לזעזוע בלפור: פרספקטיבות מהאימפריה הבריטית

Dan Freeman-Maloy, 2017. Remembering Balfour: Empire, Race and propaganda, Institute of Race Relations, 1-17.

8. שורשי הסכסוך: קולוניאליזם בתקופת המנדט הבריטי (הצגת סרט-50 שנה של מלחמה)

Rashid Khalidi, "The Palestinians and 1948: the causes of failure," in *The War for Palestine*, ed. by Eugene Rogan and Avi Shlaim, Cambridge: Cambridge University Press, 2001, pp. 12-36.

9. ישראל ומדינות ערב במהלך המלחמה

Eugene Rogan, "Israel and the Arab coalition in 1948," in *The War for Palestine*, ed. by Eugene Rogan and Avi Shlaim, Cambridge: Cambridge University Press, 2001, pp. 79-103.

10. ההיסטוריוגרפיה של המלחמה

Benny Morris, "Revisiting the Palestinian Exodus of 1948," in *The War for Palestine*, ed. by Eugene Rogan and Avi Shlaim, Cambridge: Cambridge University Press, 2001, pp. 37-59.

11. מלחמת הנרטיבים וההיסטוריונים החדשים

אניטה שפירא, "פוליטיקה וזיכרון קולקטיבי – הויכוח אודות 'ההיסטוריונים החדשים', בתוך: בין חזון לרוויזיה, עמ' 367 – 391.
לורנס ג' סילברסטיין, "היסטוריונים חדשים וסוציולוגים ביקורתיים: בין פוסט-ציונות לפוסטמודרניזם", תיאוריה וביקורת, 8 (קיץ 1996), עמ' 105 – 122.

12. מנהיגות פלסטינית בגלות: המאבק לליגיטימציה והכרה

Mark Tessler, 2009. *A History of the Israeli-Palestinian Conflict*, Indiana University Press, pp.422-464.

13. הסכמי קמפ-דיוויד והתהליך המדיני

Pressman, J. (2003) "Visions in Collision: What Happened at Camp David and Taba?", *International Security*, Vol. 28, No. 2, pp. 5-43.

Siegman, H. (2007) "The Great Middle East Peace Process Scam", *London Review of Books*, Vol. 29 No. 16, pp. 6-7.

14. 25 שנה להסכמי אוסלו: כישלונות והצלחות

מרי תותרי, התקשורת הפלסטינית ובניית אומה, רסלינג 2015, עמ' 63-94.

15-16. המיעוט הערבי בישראל וההדרה מהסכמי אוסלו: המפלגה המשותפת

כמאל עלי חסאן. האם יש לפלסטינים בישראל מה לתרום למזרח התיכון? פרידריך אברט ישראל, עמ' 32

Mansour Nasasra, 2017. *Palestinians in Israel since Oslo: The Politics of Their Exclusion and Their Struggle between Localization and Nationalization*(forthcoming).

16. המאבק על עתיד ירושלים: ירדן, הפלסטינים וישראל

Dumper, M. (2014) *Jerusalem Unbound: Geography, History and the Future of the Holy City* (New York: Columbia University Press), introduction.

17. נרטיבים ממערכת החינוך במזרח ירושלים: מלמדים על אוסלו?

O'Connor, Nasasra, Larkin, Shank, (forthcoming 2018). School choice and conflict narratives: active representation among street level bureaucrats in East Jerusalem, the Public Administration Journal.

18. סוגיית הגבולות וההתנחלויות: החוק הבינלאומי במבחן

David Newman, 2013. *Territory and Borders*. In, Peters, J. and D. Newman (eds.). The Routledge Handbook on the Israeli-Palestinian Conflict (Oxon/New York: Routledge),

עמר, נטע. 2005. "חששות באכיפת המשפט הבינלאומי ההומניטרי- החומה ותוכנית ההתנתקות",
עדאלה, (16), עמודים 1-9.

19. פליטים פלסטינים ואופציות לפתרונות

Rex Brynen, 2013. Palestinian Refugees, In Peters, J. and D. Newman (eds.) (2013) The Routledge Handbook on the Israeli-Palestinian Conflict (Oxon/New York: Routledge), chapter 9.

Dumper, M. (2014) *Jerusalem Unbound: Geography, History and the Future of the Holy City* (New York: Columbia University Press), introduction.

20. הפליטים הפלסטינים במדינות ערב: אינטגרציה או הדרה

Shaul Bartal, 2013. The Palestinian Refugee Problem Resolved *Middle East Quarterly*, Vol 20, No 4. pp. 29-40.

21. הברווים והחוק הבינלאומי ב AREA C

Amara Ahmad & Nasasra Mansour. 2015. *Bedouin Rights under Occupation:*

International Humanitarian Law and Indigenous Rights for Palestinian Bedouin in the West Bank, Norwegian Refugee Council.

חלק שלישי: פרספקטיבות בינלאומיות ליישוב הסכסוך

22. רעיון מדינה אחת- שתי מדינות

יוסי חן. גורמים מכשילים-מעכבים בהתקדמות לעבר פתרון שתי המדינות. ?פרידריך אברט ישראל, עמ' 46

23. הפרספקטיבה הישראלית והתהליך המדיני: 25 שנים להסכמי אוסלו

אריאלי, שאול. 2014. " התהליך המדיני בין ישראל לאש"ף מוועידת מדריד ועד היום - העמדות הישראליות בארבע סוגיות הליבה: גבולות, ביטחון, ירושלים ופליטים". מרכז תמי שטינמץ למחקרי שלום: תל אביב. עמ' 4-28.

24. העולם הערבי והסכסוך: היוזמה הערבית כמקרה בוחן

קובי מיכאל, 2007. יוזמת הליגה הערבית- האומנם הזדמנות היסטורית? רקע, משמעויות וכיווני פעולה אפשריים. מכון ירושלים לחקר ישראל, ירושלים.

25. הפרספקטיבה האירופית: דילמות באיחוד האירופי

Meliha Al Tunisik, 2008. EU Foreign Policy and the Israeli- Palestinian Conflict: How much of an Actor? European Security, Vol 14, No 1, pp. 105-121.

Patrick Mueller, 2013. "Europe's Foreign Policy and the Middle East Peace Process: the Construction of EU Actorness in Conflict Resolution", *Perspectives in European Politics and Society*, pp. Vol 14, No 1, pp. 20-35.

26. המעצמות והקהילה הבינלאומית: המדיניות של טראמפ והסכסוך

Harold H Saunders, 2015. The Other Walls: The Arab- Israeli Peace Process in a Global Perspective, Princeton University Press, pp. 116-115.

סיכום: האביב הערבי והאתגרים החדשים בזירה המזרח- תיכונית